

Həmin gecə qorxulu yuxular gerçək hadisələrə çevrilmişdi

“Xocalını tərk edəndə 16 yaşım vardı. Bu günsə 40 yaşındayam. Həmin gün xocalılı çağların - ömrümün bitən günü idi. Yaşımın üstünə yaş gəlsə də, ruhən hər gün Xocalıdayam və oradakı sonuncu günün dəhşətini yaşayıram, sanki yaşım da həmin yaşdır. Elə bil o gecə yuxuda gördüyüm qorxulu nağılların real iştirakçısıydım. 24 ildir ki, o yuxudan ayıla bilmirəm, hər gecə Xocalını, o dəhşətli gecəni yuxuda görürəm, hadisələr gözümdə anbaan canlanır!” Bu sözləri Xocalı faciəsi zamanı gənclik illərinə yenicə qəddəm qoymuş, iki qardaşını itirmiş və ailəlikcə əsirlik həyatı yaşamış Sərdar Ağayev bizimlə söhbətində deyib.

Xocalı faciəsinə aparan yol çoxdan başlamışdı. Strateji yer olan Xocalını ələ keçirmək erməni cəlladlarının əsas hədəflərindən idi. Düşmən öncədən hazırlanmış plan üzrə hərəkət edirdi və erməni silahlı dəstələri sonradan bunu özləri də etiraf etmişlər. Faciədən bir neçə gün əvvəldən Xocalı mühasirəyə alınmışdı və hər gün toplardan, ağır texnikadan şəhərə atəş açılırdı. Həmlələr gündən-günə güclənirdi. Camaatsa şəhəri tərk etmək istəmirdi. Ancaq şəhər sakinləri, igid oğullarımız Xocalının müda-

fiəsinə qalxsalar da, müharibə qeyri-bərabər qüvvələr arasında getdiyindən şəhərin müdafiəsi mümkün olmadı. Silahsız dinc əhalinin qanına susayan ermənilər və onların havadarları o gecə xocalılıları misli görünməmiş işgəncələr və vəhşiliklə qətlə yetirdilər. Düşmən onlara sadə ölümü belə çox gördü. Bir gecədə yerlə-yeksan edilən şəhərdə böyük, uşaq, qoca demədən heç kimə rəhm olunmadı. 613 nəfərin həyatına son qoyuldu, yaralanan, əsir düşən yüzlərlə dinc sakinin fəryadı göylərə qalxdı. İtkin dü-

şənlərin səsləri isə indiyəcən eşidilmir. Bir sözlə, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalıda Azərbaycan xalqının tarixində baş verən ən dəhşətli faciələrdən biri törədildi.

Sərdar Ağayev:

- O gecə atam və məndən böyük iki qardaşım postda idi. Atam hərbcı olmasa da, kənddə ən fəal adamlardan biri kimi tanınırdı. Şəhərin bütün giriş-çixışını, düşmənin mənfur planını yaxşı bilirdi. Dəstə toplamışdı, vuruşurdu, təcürübəli adam kimi gənclərə dəstək olurdu ki, düşməndən qorxmasınlar, sona qədər şəhəri müdafiə etsinlər. Ermənilərin də bir çoxu atamın fəallığını bilirdi. Onu əsir tutandan sonra bunu özünə deyib ağır işgəncələr vermişdilər. Qardaşlarımın ikisi də Milli Orduda xidmət edirdilər, hərbcı idilər. Böyük qardaşım polis sistemindən çıxıb ordu sıralarına gəlmişdi ki, elinin-obasının harayına çıxsın.

Həmin gecə evdə anam, mən və özümdən kiçik iki qarda-

şım qalmışdı. Təxminən saat 11-12 radələri olardı. Gördük ki, ermənilər şəhərə giriblər. Artıq evlərin çoxunu dağıdıb od vurmuşdular. Çox keçmədi ki, tanklarla digər evlər kimi, bizim evə də atəş açdılar və evimizin bir hissəsi çökdü. Həmin vaxt evdən çıxdıq. Camaat kənddən çıxmışdı, qalanlar da zirzəmilərdə, daldə yerlərdə gizlənmişdilər. Atəş səslərinin, partlayışların səngiməsini gözləyirdilər ki, şəhərdən çıxa bilsinlər. Nəhayət, biz də onlara qoşulub yaxındakı kəndə tərəf getməyə başladıq. Təxminən 500-ə yaxın kənd sakini bir yerə toplaşaraq Qarqar çayı istiqamətində meşə ilə hərəkətə başladıq. Atam gəlib bizə çatsa da, qardaşlarım yox idi. Dedi ki, onlar sağdır, düşmənlə vuruşurlar.

Hamımız bir yerdə düşmənin əlinə keçməmək üçün meşədə bir neçə yerə bölündük. Qar dizdən idi. Hava şəraitinə uyğun olmayan geyimdə - başaıçqat, ayaqyalın şaxtali havada hərəkət

etmək çox çətin idi. Üstəlik, düşmənlər izimizə düşmüşdülər, bir addımlığımızda idilər. Onlar ağ geyimdə idilər və qruplara bölünərək bizi axtarırdılar. Tapdıqlarını əsir götürür, işgəncələrə məruz qoyurdular.

Gözümün qabağında Abdulla adlı bir nəfəri güllə ilə parça-parça etdilər. Gecə saat 3-də yenidən hər tərəfi atəşə tutdular. Bu zaman pərən-pərən olduq, atam, anam və balaca qardaşım bizdən ayrı düşdü. Məndən kiçik qardaşım Sərvərlə ikimiz qaldıq. Bizdən başqa 20-30 nəfər də var idi...

Meşə ilə qaçarkən Sərdar qururumuna yuvarlanır və camaatdan ayrı düşür. Uçurumdan qurtulub qaçmaq istəyəndə isə donduğundan hərəkət edə bilmir. Bu zaman ermənilər köməksiz qalan 16 yaşlı gənci ələ keçirirlər. Onu yaxınlıqda yerləşən Ağbulaq kəndinə aparıb balaca bir zirzəmiyə atıb ağzını bağlayırlar. Sərdar deyirdi ki, arada gəlib sillə-təpiklə

onu döyür, kim olduğunu, hara getmək istədiyini soruşurdular. Əksəriyyəti də Azərbaycan dilini bilirdi. Bir gündən sonra onu təpikləyib oradan çölə atırlar, bəlkə də düşüncülər ki, bu vəziyyətdə çox uzağa gedə bilməyəcək və meşədə qurd-quşa yem olacaq. O isə son gücünü toplayıb birtəhər hərəkət edərək 4 saatdan sonra yenidən bir neçə kənd camaatı ilə rastlaşır. Birlikdə min bir zülmə Ağdama, oradan da Ağcabədiyə yollanırlar.

Sərdar danışıqca əlləri əsir, dodaqları titrəyirdi, həmin gecənin dəhşəti yenidən xəyalında canlanırdı. Hətta bəzən əsəblərini cilovlaya bilmirdi. O gecə iki qardaşı şəhid olmuşdu, onları dəfn edə bilməmişdilər, heç cənazəsini də görməmişdilər. Böyük qardaşı hərbcı idi, o, son gecə postda olub. Düşmən şəhərə girəndə də mövqeyini tərk etməyib. Şahidlərin dediyinə görə, elə vuruşa-vuruşa da şəhid olub. İtkin

düşən kiçik qardaşı isə donaraq çölün düzündə qalıb.

Sərdar yaddaşını geriyyə və raqlayır və atasının dediklərini xatırlayır: “Şəhərdən çıxandan sonra biz ayr-ayrı istiqamətlərə bölünəndə kiçik qardaşım atamla qaldı. Atam deyirdi ki, su, çörək istəyə-istəyə uşaq qucağımda donurdu. Çıxarıb paltoma büktdüm. 10 yaşı var idi, faciəni o da dərk edirdi. Dedi ata, donuram, mənə qoy get. Həqiqətən də donmuşdu, dili söz tutmurdu. Öz ayaqlarım da donmuşdu. Amma uşağı qoyub gedə bilmirdim. Sürünə-sürünə daldə yerə çəkilmək istədik. Bu zaman mənə ermənilər tutub apardılar, uşağı ölü bilib elə orada qoydular”. Sərdarın bir qardaşı isə üç gün meşədə qaldıqdan sonra donmuş vəziyyətdə güclə bu faciədən salamat qurtara bilmişdi.

Digər xocalılı ailələr kimi, Sərdar gilin də başına gələn müsibətlər bununla bitmir. Onun hər iki valideyni əsir düşmüşdü, dözülməz ağır-acılara məruz qalmışdı. Anası

bir həftə əsirlikdə qaldıqdan sonra bir neçə xocalılı ilə xilas ola biləcə də, atası Səttar kişi 40 gün əsirlikdə qalmışdı. Sonra onu ermənilərdən pulla almışdılar. Sərdar deyir ki, demək olar, biz atamızın meyitini aldıq, ancaq quru nəfəsi gedib-gəlirdi. Təsəvvür edin ki, 100 kilodan yuxarı çəkisi olan adam 25-30 kilo qalmışdı. Əl-ayaq dirnaqlarının hamısını çıxarmışdılar, dişlərini tökmüşdülər.

Sərdarın hadisə nəticəsində ağır fiziki və mənəvi zərbələr alan valideynləri faciədən sonra bir neçə il yaşasalar da, ömürlərinin sonuna qədər Xocalı soyqırımının ağır-acıları onları tərk etmədi.

Sərdarın özü isə hər gün Xocalı həsrəti ilə yaşayır. Həmin gecəni və yaşadığı müsibətləri bir an belə unutmur. Bununla belə, ümidini də itirmir. Gec-tez düşməndən qisasını alacağı və öz ata yurduna qayıdacağı günü gözləyir.

Elnur HADIYEV,
“Azərbaycan”